

'Nijerya'nın Annesi'

Funmilayo Ransome-Kuti

20. yüzyılın ilk yarısında yükselen kadın hakları mücadelesini ülkesi Nijerya'ya taşıyan ve burada kadın hakları mücadelesinin öncüsü olan Funmilayo Ransome-Kuti bir avukat, bir öğretmen, bir politik lider ve bir feministti. Farklı politika tarzı ile kadın haklarının bir savunucusu oldu ve "Nijerya'nın Annesi" sıfatına layık görüldü. Ülkesinde araba

Fidan YILDIRIM

kullanan ilk kadın olmanın yanısıra kadınların oy hakkı için mücadele eden güçlü bir öncüydü. Egba halkının kadınlarına öncülük etmesi nedeniyle, Nijerya'nın İngiltere'den bağımsızlığını kazanması için yayın yapan West African Pilot gazetesi tarafından 1947'de kendisine "Lisabi Aslanı" lakabı takılmıştır.

25 Ekim 1900'de Abeokuta Egbaland'da doğan Kuti'nin asıl adı, Frances Abigail Olufunmilayo Thomas'dır. 1914-1917 yılları arasında Abeokuta Grammar School'da orta okul eğitimini aldı. Bu eğitimi alan ilk kız öğrenciydi. 1919-1923 yılları arasında eğitimini İngiltere'de sürdürürken ismindeki İngilizce adları atıp yöresel adını da Funmilayo olarak kısalttı. Funmilayo ülkesine döndüğünde öğretmenlik yapmaya başladı. 20 Ocak 1925 yılında ise, Nijerya Öğrenciler Birliği ve Nijerya Öğretmenler Birliği'nin kurucularından olan, halkın çıkarları için mücadele eden Anglikan papaz ve öğretmen Israel Oludotun Ransome-Kuti ile evlendi ve üç oğulları oldu.

Abeokuta Kadınları Birliği

Funmilayo Ransome-Kuti 1920'lerin başlarında kadınlar için okuma-yazma sınıfları, 1930'larda ise bir kreş açtı. 1932 yılında eşi Abeokuta okulunun müdürü olunca hayır işleri ile ilgilenen ağırlıkta Batı eğitimli Hristiyan kadınlar için Abeokuta Kadınlar Kulübü'nü (ALC) kurdu. Kulüp giderek politik ve feminist bir karakter kazandı ve 1944 yılında Abeokuta açık hava pazarında kadın

satıcıların da yer almasını sağladı. Bu kadınlar genellikle güçsüz, eğitimsiz ve sömürgeci otoriteler tarafından sömürülen kadınlardı. ALC 1946 yılında adını Abeokuta Kadınları Birliği (AWU) olarak değiştirdi ve tüm Abeokuta kadınlarına üye olabileme imkanını açtı. Funmilayo Ransome-Kuti 1946 yılında üstlendiği AWU Başkanlığı'nı ölümüne dek başarılı projelerle sürdürdü. Onun liderliğinde AWU ulusal bir organizasyona dönüştü ve adını 1949'da Nijerya Kadın Birliği (NWU), 1953'de ise, Nijerya Kadın Dernekleri Federasyonu (FNWS) olarak değiştirdi.

Kadınlar ve genç kızlara eğitim

AWU tüccar kadınların gelirlerini kısıtlayan fiyat kontrollerine karşı ve hükümetin bu kadınlara adil davranması için kampanyalar yürüttü. Yerel yönetici Ademola'nın kadınlara dayattığı ayrıca vergi verme uygulamasını protesto etti. 1947'de başlayan protesto gösterileri Ademola hükümetinin 1949'da geçici olarak görevi bırakmasına yol açtı. AWU'nun genişleyen hedefleri arasında kadınlar ve genç kızlar için eğitim olanaklarının büyütülmesi, kadınlara dönük sağlık hizmeti ve diğer sosyal hizmetlere dair karar ve yönetmeliklerin güçlendirilmesi de yer alıyordu. Ransome-Kuti tüm bu düzeltmeleri yok-sulluğu ortadan kaldırma ve kadınların yaşam standartlarını yükseltme amacına bağlı olarak geliştirmeye çalışıyordu.

Funmilayo Ransome-Kuti 1949-1960 yılları ara-

sında Abeokuta yerel konseyi bünyesinde birçok hizmet üstlendi. 1944 yılında kuruluşuna yardımcı olduğu ve üyeliğini yaptığı Nijerya ve Kamerun Ulusal Konseyi'nin (NCNC) aday olarak 1951 yılında yerel meclise adaylığını koydu ancak seçilemedi. Nijerya Kadın Dernekleri Federasyonu (FNWS) 1953 yılında Kadınların Uluslararası Demokratik Federasyonu'na (WIDF) bağlandı ve Ransome-Kuti başkan yardımcılığı görevine getirildi. Daha sonra birçok ülkede Nijerya kadınlarının durumu üzerine dersler verdi. 1959 yılında bir kez daha meclis için aday olmak istediğinde NCNC kabul etmedi. Bunun üzerine bağımsız aday olarak seçimlere girdi ve bu durum NCNC'nin oylarının parçalanmasına ve karşıt partinin zaferine yol açtı. Funmilayo NCNC'den ihraç edilmesi üzerine "Halkçı İnsanlar Partisi" adıyla kendi partisini kurdu, ancak partisi bir yıl sonra feshedildi. Bu süreçte karşıt propagandaların da bir sonucu olarak Nijerya'daki politik etkisi ve Abeokuta'daki kadın taraftarlarının sayısı belirgin olarak azaldı.

Nijerya'nın bağımsızlığı

Soğuk savaş yıllarında ve ülkesi henüz bağımsızlığını kazanmadan önce Funmilayo Ransome-Kuti birçok ülkeye seyahatler düzenleyebiliyordu, geniş bir alanda hareket edebiliyordu. Doğu Bloğu ile görüşmeleri hem İngiliz ve hem de Amerikan hükümetlerinin tepkisini çekiyordu. Sovyetler Birliği, Macaristan ve Mao Zedung ile tanışma fırsatını bulduğu Çin'e seyahatler düzenledi. Bu ziyaretleri ülkesinin hükümetinin de hoşuna gitmiyordu. Kadınlara komünist düşünceler aşıladığı iddiasıyla 1956'da pasaportunun yenilenmesi hükümetçe reddedildi. Amerika da komünist suçlamasıyla ona vize veremeyi reddetmişti.

Funmilayo Ransome-Kuti, Nijerya'nın bağımsızlığı için İngiltere ile yapılan görüşmelerde yer alan kişilerden biri oldu. Nijerya 1 Ekim 1960'da bağımsızlığını resmen kazandı.

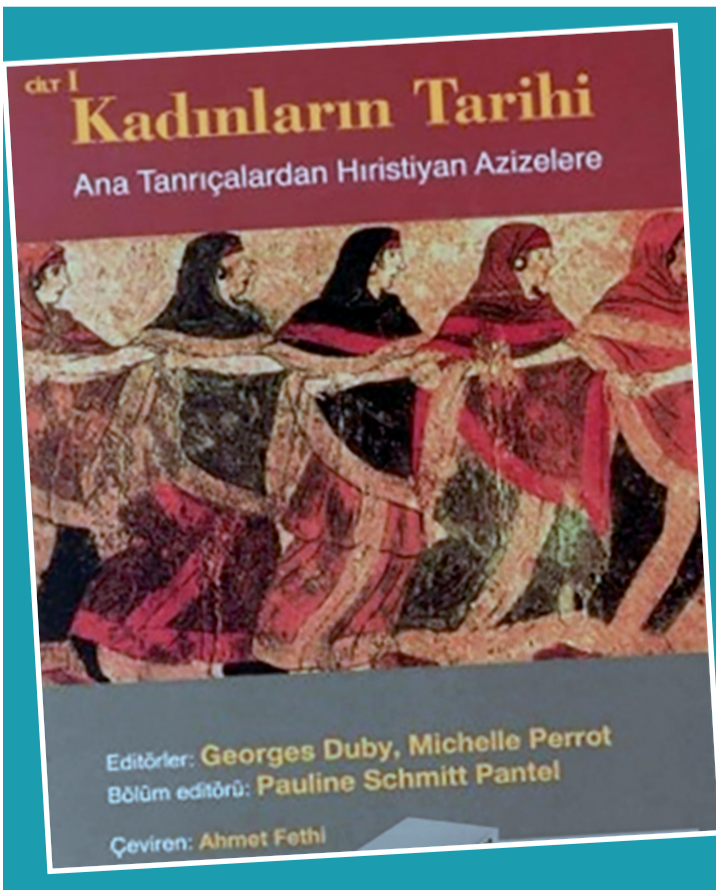
Pencereden aşağı fırlatılır

1970 başlarında oğlu Fela Anikulapo-Kuti'yi örnek alarak kendi yerel Yoruba kültürünü daha fazla vurgulamak amacıyla soyadını Anikulapo-Kuti olarak değiştirdi. Oğlu Fela tanınmış bir müzisyen ve 1960'ların Nijerya askeri hükümetinin keskin bir eleştirmeniydi. Fela'nın bir komüne dönüştürerek Kalakuta Cumhuriyeti adını verdiği Lagos'daki aile mülkleri 1978 yılında bin kadar askerin saldırısı ile yerle bir edildi. Saldırı sırasında Funmilayo'yu saçlarından tutup sürükleyen askerler onu ikinci kat penceresinden aşağıya fırlattılar. Aldığı yaraların yol açtığı komplikasyonlardan dolayı Şubat ayında komaya giren Funmilayo Ransome-Kuti, 13 Nisan 1978'de yaşamını yitirdi.

Aktif bir mücadele yaşamı olan Funmilayo Ransome-Kuti birçok kurum ve kuruluşu üye olmanın yanısıra çeşitli biçimlerde ödüllendirilmiştir de. 1965 yılında Order of Nijerya ulusal onur üyeliğine layık görülmüştür. Sovyetler Birliği'nce Lenin Barış Nişanı ile ödüllendirilmiştir. 1968'de Ibadan Üniversitesi'nce fahri hukuk doktorası sunulmuştur.

Fela'nın bir komüne dönüştürerek Kalakuta Cumhuriyeti adını verdiği Lagos'daki aile mülkleri askerin saldırısı ile yerle bir edildi. Saldırı sırasında Funmilayo'yu saçlarından tutup sürükleyen askerler onu ikinci kat penceresinden aşağıya fırlattılar.

'Kadınların Tarihi'

Georges Duby ve Michelle Perrot'nun editörlüğünde, yetmiş beş saygın tarihçinin kaleminden çıkan beş ciltlik Kadınların Tarihi, Antikçağ'dan günümüze kadar uzanan büyüleyici, panoramik bir vakayiname...

Pauline Schmitt Pantel'in hazırladığı Ana Tanrıçalardan Hristiyan Azizlere başlıklı birinci cilt, kadınları Eskiçağ tarihinin köşelerinden aydınlığa çıkarıyor. İki bin küsur yıllık Yunan ve Roma tarihine yeni bir ışık tutarken, Kuzey Denizi'nden Akdeniz'e, Cebelitarık'tan İndus kıyısına kadar uzanan bir manzaryı kapsıyor. Yazarlar, kadın temsillerinin bu çağda nasıl evrildiğini aydınlatmak için mezar taşlarını, taban planlarını, vazo resimlerini ve edebi eserleri kapsayan geniş bir kaynak yelpazesinden yararlanıyorlar. Erkeklerin zihinlerine yolculuk yapıyor, kadınların ve cinsiyetlerarası ilişkilerin özgün bir tarihini gün ışığına çıkarıyorlar.

Zihindeki kadın imgesi

Bir Erken Ortaçağ evinde bir beşiğin bıraktığı bulanık izlerden Havva'nın düşüşüyle ilgili antik bir illüstrasyona kadar uzanan binlerce kaynaktan yararlanan, Christiane Klapisch-Zuber'in hazırladığı Ortaçağ'ın Sessizliği başlıklı ikinci cilt, geçmişin kadınları konusunda yeni bakış açılar sunuyor. Birkaç ülkeden on iki ünlü tarihçi, Roma İmparatorluğu'nun

çöküşünden İtalyan Rönesansı'nın başlangıcına kadar olan sürede eril zihindeki kadın imgesini, kadınların sosyal koşullarını ve gündelik yaşantılarını inceliyor.

Avrupa'daki kadınların durumu

Natalie Zemon Davis ve Arlette Farge tarafından hazırlanan Rönesans ve Aydınlanma Çağı Paradoksları başlıklı üçüncü cilt, erken modern Avrupa'daki kadınların ayrıntılı bir resmini çiziyor; kadınları çalışma, evlilik ve aile bağlamında ele alıyor. Bu cildin merkezinde, basit ağaç baskı resimlerden ve popüler edebiyattan usta işi tablolarla uzanan zengin bir temsiller yelpazesinde görüldüğü şekliyle ve her alanda, edebiyat, sanat, felsefe, bilim ve tıp alanlarında yürütülen bir tartışmanın odak noktası olarak "kadın" var. 16-18. yüzyılın sosyoekonomik dünyasında kadınların konumu araştırılıyor.

Feminizmin ortaya çıkışı

Geneviève Fraisse ve Michelle Perrot tarafından hazırlanan Devrimden Dünya Savaşına Feminizmin Ortaya Çıkışı başlıklı dördüncü cilt, Fransız Devrimi ile Birinci Dünya Savaşı arası dönemi kapsıyor. Dinamik ve yayılcı burjuva yüzyılın canlı bir portresini veriyor.

Françoise Thébaud tarafından hazırlanan Yirminci Yüzyılda Kültürel Bir Kimliğe Doğru başlıklı son cilt ise, kadınların tarihini bugüne kadar getiriyor, zamanımıza damgasını vuran olaylar ve köklü sosyal değişimler bağlamına yerleştiriyor. (Alıntıdır.)